

Næringsplan 2015-2020: Annen gangs behandling.

Saksnr	Utvalg	Møtedato
15/18	Formannskapet	16.04.2015
15/17	Kommunestyret	28.04.2015

Øvrige saksdokumenter:

1. Høringsuttalelse fra Mosanden Næringsforening, datert 13.03.15.
2. Høringsuttalelse fra Trysil Vask og Rens, ved avdelingsleder Malin Skålholt Åkesson, datert 09.03.15
3. Høringsuttalelse fra Arkitektbua, ved Geir Håvard Sandbakk, Grethe Marie Kolloen og Per Anders Rundfloen, datert 06.03.15
4. Høringsuttalelse fra Sentrumsforeningen, ved leder Stine Akre, mottatt 06.03.15.
5. Høringsuttalelse fra Trysil Vask og Rens, ved avdelingsleder Malin Skålholt Åkesson, datert 04.03.15
6. Høringsuttalelse fra Destinasjon Trysil, ved daglig leder Gudrun Sanaker Lohne, datert 01.03.15
7. Planutkast Næringsplan 2015-2020, med vedlegg, datert februar 2015
8. Innspill fra Trysil Bondelag, datert 22.01.15
9. Innspill fra Finnskogen Natur og Kulturpark, ved Kristian Bjørnstad, datert 17.01.15
10. Innspill fra Bjørn Olsen, datert 08.01.15
11. Referat fra samlingene 22.09.14, 27.10.14 og 24.11.14
12. Regional analyse Trysil 2013, TF-notat 52/2013
13. Deltakelse i Demografiprojektet, jfr ps-sak 14/8
14. Finansiering av arbeidet med næringsplan, ps-sak 13/5

Rådmannens innstilling:

1. Målet om å skape 30 nye arbeidsplasser i året opprettholdes.
2. Veksten i arbeidsplasser skal skje gjennom å sikre og videreutvikle eksisterende bedrifter og etablering av nye bedrifter.
3. Tettere og mer systematisk kontakt mellom kommune og næringsliv, og etablering av bransjevisse møteplasser/nettverk prioriteres.
4. Blant de mål og tiltak som kommunen er ansvarlig for å sette i gang gjøres følgende prioritering:

Jordbruk.

Det er foreslått 8 mål og 16 tiltak, hvorav Trysil kommune er foreslått ansvarlig for og delansvarlig for 2. Rådmannen vil foreslå følgende prioritering:

Mål	Tiltak
Øke foredling og salg av lokale produkter	Etablere et bedriftsnettverk Få på plass fellesordninger for salg, distribusjon og utvikling
Øke investeringene i det tradisjonelle jordbruket	Videreføre ordningen med landbruksfond Videreføre ordningen med tilskudd til kjøp av mjølkekvoter

Skogbruk.

Her er det foreslått 7 mål og 18 tiltak, hvorav det er foreslått at Trysil kommune er ansvarlig for 6 og medansvarlig for 6 tiltak. Rådmannen vil foreslå følgende prioritering:

Mål	Tiltak
Vedlikeholde og utbedre vegnettet	Fullføre oppgradering av kommunale veger Identifiseres flaskehalsar og sikre areal til snuplasser Nye serielåser og nøkler til alle skogsbilveier
Sikre dialog mellom kommunen og skognæringa	Opprettholde sekretariatet for kontaktutvalget
Opprettholde det høye investeringsnivået; skogkultur og skogsveger	Aktiv veiledning

Industri.

Det er foreslått 3 mål og 4 tiltak, hvorav Trysil kommune er foreslått ansvarlig for 2 og medansvarlig for ett tiltak. Rådmannen foreslår følgende prioritering:

Mål	Tiltak
Bedre kommunikasjon med og økt kunnskap om industri og produksjonsbedriftene	1-2 besøk pr bedrift pr år
Nettverk for industri og produksjonsbedriftene	Næringskafe/treff en gang pr kvartal

Entreprenørskap.

Det er foreslått 3 mål og 6 tiltak, hvorav Trysil kommune er foreslått ansvarlig for 4 og medansvarlig for ett. Rådmannen vil foreslå følgende prioritering:

Mål	Tiltak
Flere levedyktige nyetableringer	Etablere et prosjekt med målsetting om å etablere en arena/møteplass for innovasjon og næringsutvikling Etablere lokale fadderordninger Synliggjøre nyetableringer
Utvikle en kultur for entreprenørskap	Heve kompetansen hos lærere Ta i bruk varierte og nye arbeidsmetoder
Øke antall eksterne investorer/entreprenører i Trysil	Delta aktivt på arenaer der næringsfolk møtes

Behandling i Formannskapet - 16.04.2015:

Forslag fra ordfører:

1. Næringsplan for Trysil kommune vedtas med mål om å skape 30 nye helårsarbeidsplasser i året.
2. Som rådmannens innstilling pkt 2.
3. Som rådmannens innstilling pkt 3.
4. Det utarbeides en handlingsplan med prioriterte tiltak og årlig rullering.
5. Det opprettes et samarbeidsforum mellom formannskapet og de ulike bransjene. Samarbeidet danner grunnlag for de prioriteringer kommunen gjør.
6. Bygg og anlegg skal innarbeides i planen.

Votering: Rådmannens innstilling ble satt opp mot ordførers forslag. Ordførers forslag enstemmig vedtatt.

Innstilling i Formannskapet - 16.04.2015:

1. Næringsplan for Trysil kommune vedtas med mål om å skape 30 nye helårsarbeidsplasser i året.
2. Veksten i arbeidsplasser skal skje gjennom å sikre og videreutvikle eksisterende bedrifter og etablering av nye bedrifter.
3. Tettere og mer systematisk kontakt mellom kommune og næringsliv, og etablering av bransjevise møteplasser/nettverk prioriteres.
4. Det utarbeides en handlingsplan med prioriterte tiltak og årlig rullering.
5. Det opprettes et samarbeidsforum mellom formannskapet og de ulike bransjene. Samarbeidet danner grunnlag for de prioriteringer kommunen gjør.
6. Bygg og anlegg skal innarbeides i planen.

Behandling i Kommunestyret - 28.04.2015:

Forslag fra H, KrF og V v/Siv Rønningen:

Pkt 4: *og årlig rullering* strykes.

Pkt 5: Andre setning endres slik: Samarbeidet danner grunnlag for de *tiltak og* prioriteringer kommunen gjør.

Nytt pkt 6: Tiltaksdelen rulleres årlig basert på dette samarbeidsforumet.

Formannskapetets pkt 6 blir pkt 7.

Ordføreren orienterte om at Trysil kommune v/Trysil kommuneskoger, Statskog og Eidsiva bioenergi sammen skal utrede muligheter for samarbeidsprosjekter innenfor «det grønne skiftet» med tanke på ytterligere verdiskaping og sysselsetting i skognæringa.

Votering: Formannskapetets innstilling ble satt opp mot H/KrF/Vs forslag. H/KrF/Vs forslag enstemmig vedtatt.

Vedtak i Kommunestyret - 28.04.2015:

1. Næringsplan for Trysil kommune vedtas med mål om å skape 30 nye helårsarbeidsplasser i året.
2. Veksten i arbeidsplasser skal skje gjennom å sikre og videreutvikle eksisterende bedrifter og etablering av nye bedrifter.
3. Tettere og mer systematisk kontakt mellom kommune og næringsliv, og etablering av bransjevise møteplasser/nettverk prioriteres.
4. Det utarbeides en handlingsplan med prioriterte tiltak.
5. Det opprettes et samarbeidsforum mellom formannskapet og de ulike bransjene. Samarbeidet danner grunnlag for de tiltak og prioriteringer kommunen gjør.
6. Tiltaksdelen rulleres årlig basert på dette samarbeidsforumet.
7. Bygg og anlegg skal innarbeides i planen.

TRYSIL KOMMUNE

Kristian Trengereid
rådmann

(Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes derfor ut uten signatur.)

Bakgrunn

Formannskapet vedtok i møte 03.02.15, i sak 15/11, å legge forslag til næringsplan ut til offentlig ettersyn. Dette ble kunngjort i Trysilposten i uke 8, på kommunens hjemmeside i uke 7, og deltakere i prosessen og nabokommunene fikk tilsendt høringsdokumentene 11.02.15. Høringsfristen ble satt til 06.03.15.

Det er kommet inn 6 høringsuttalelser. Nedenfor er disse kort referert:

Mosanden Næringsforening:

Er begeistret for den lærdom som er etablert i løpet av planprosessen og framhever betydningen av tett kontakt og samarbeid mellom kommune og næringsliv for å lykkes. Overordnet mål er ambisiøst og riktig. Ressursbruken bør samles rundt aksene Nybergsund – Jordet. Trysilfjellet må sikres slik at det fortsatt er lokomotivet i besøksnæringen, og det bør utvikles en bedre forståelse mellom de tunge reiselivsaktørene og de som lever av de kundene disse trekker til seg. Trysil må ha flere bein å stå på, og det bør bygges videre på bedrifter som allerede er etablert i kommunen. Sats også på å utvikle kreative miljøer som krever spesiell kompetanse. Det må jobbes politisk for å endre lover og regler som i dag er negative for små kommuner. Mosanden Næringspark må utvikles slik at handelslekkasjen reduseres. En må forberede seg på stadig sterkere konkurranse og kommunesammenslåing.

Trysil Vask og Rens.

Stiller spørsmål ved om det er en riktig konklusjon at Trysil er en attraktiv kommune å bo i, og at det har dempet utflyttingen fra kommunen. Poengterer at Destinasjon Trysil bør omtales som en samarbeidspartner. Ved rekruttering bør det framheves at søkere bør bosette seg i kommunen. Under punktet entreprenørskap er det for lite fokus på å tiltrekke seg eksterne investorer/etablerer/utviklere. Følgende *mål* bør derfor føyes til: Øke antall eksterne investorer/entreprenører i Trysil. *Tiltak*: Delta på eksterne arenaer der næringslivsfolk møtes. *Ansvar*: Næringsavdeling/Trysil kommune.

Trysil Vask og Rens har også sendt en henvendelse vedrørende utfordringer knyttet til grensehandel. Dette er videresendt til Grensekomiteen og Grensetjenesten på Morokulien. Henvendelsen er også videreformidlet til tollmyndighetene på Svinesund.

Kommentar:

Konklusjonen det refereres til er hentet fra Telemarksforsknings analyse av Trysil. I følge denne skyldes netto utflytting nedgang i antall arbeidsplasser og lav arbeidsmarkedsintegrasjon. Basert på tallgrunnlaget i analysen konkluderer Telemarksforskning med at Trysil har en god bostedsattraktivitet og at utflyttingen er mindre enn statistisk normalt.

Arkitektbua.

Tiltaket med utarbeidelse av næringsplan berømmes. Nyttig og interessant med analysen og oppsummeringen. Savner en overordnet prioritering av innsatsområdene. Viktig å legge til rette for flere arbeidsplasser for folk med høyere utdanning. Bør prioritere arbeidsplasser knyttet til kreativitet og gründertenkning. Savner en analyse av kapitalflyten i Trysil. Trysil Superpark bør prioriteres som et viktig tiltak i Reiselivsstrategien. Det bør satses på innovasjon innen trebasert industri og energi og miljøteknologi. Å satse på et 3-årig strategisk sentrumsprosjekt er fornuftig og noe som Arkitektbua kan være med på. Punkt 10.6 bør suppleres med følgende: Utdanning/ Kreative kunnskapsnæringer. Foreslår følgende forslag som omstillingsmotor:

Gründerfabrikk på Trysil hotell, Trysil Superpark, Nordisk Folkehøgskole med reiseliv og miljø/bærekraft/entreprenørskap som hovedfag, Videreutvikling av Campus Trysil, entreprenørskap inn i grunnskole og videregående skole.

Behov for en alternativ organisasjon til Destinasjon Trysil for andre næringer. Behovet for attraktive og nyskapende boområder påpekes og løftes fram som et område Arkitektbua gjerne vil diskutere med administrasjon og politikere.

Sentrumsforeningen.

Slutter seg til beskrivelsen av utfordringer, understreket behovet for flere helårsarbeidsplasser, lav utdanning og negativ kjøpekraft i befolkningen. Videre påpekes tøffere konkurranseforhold, netthandel nevnes spesielt. Er meget fornøyd med avklaringen i arealplanen om hvilke handelsfunksjoner som skal ligge i sentrum og på Mosanden. Et treårig strategisk utviklingsprosjekt, som skissert i planutkastet, ønskes velkommen. Ønsker et bygdearkitekt som kan sette trykk på videreutviklingen i sentrum. Utviklingsprosjektet bør også ta opp i seg organisering og samarbeid mellom grunneiere. Prosjektet må være handlingsrettet. Ønsker en aktiv kommune å føre dialog med og en kommune som er en aktiv gjennomføringspartner. Arbeidet med å realisere en gondol og bygging av ei skiløype fra fjellet og ned til bygda med tilhørende rullebånd over gammelbrua, bør inn som to tiltak i næringsplanen. Ønsker å realisere dette i samarbeid med kommunen. Mener at det bør utarbeides en parkeringsplan innen 2017. Ønsker et tettere samarbeid for å etablere møteplasser i sentrum. Vil i dialog med medlemsbedriftene være behjelpelig med å arbeide fram lokaler til en felles møteplass for entreprenører og nyetableringer.

Destinasjon Trysil.

Takker for at det er kjørt en inkluderende og bra prosess. Synes det er bra at planen har konkrete overordna målsettinger og er opptatt av at det tydeliggjøres ved å sikre/videreutvikle eksisterende næringsliv og etablering av nye bedrifter. Påpeker at det underveis i prosessen har vært stilt spørsmåltegn ved tallgrunnlaget for utviklingen i antall arbeidsplasser. Videre ble det stilt spørsmål om Telemarksforskning mener at det må etterstribes en balanse mellom basisnæring, regional næring og besøksnæring for å oppnå bra utvikling. Mener at svaret fra Telemarksforskning om at de ikke mente det, ikke kom tydelig fram i prosessen. Er glad for at reiselivsstrategien er tatt inn i planen, noe som vil sikre enhetlig og samkjørt satsing. Ser positivt på utviklingsprosjektet for å utvikle Trysil som handelssentrum, samt tiltakene for å bygge opp under entreprenører og flere nyetableringer. Viktig at Campus Trysil videreutvikles til å være et kompetansesenter.

Vurdering

Totalt er det kommet inn 6 høringsuttalelser, hvorav 5 er relatert til næringsplanen. Sett i forhold til deltakelse, engasjement og involvering underveis er det få. En kan stille spørsmål om hvorfor ikke flere har engasjert seg i høringsperioden. Det kan skyldes flere forhold:

- At det ble kjørt en grundig, åpen og involverende prosess, og at man derfor ikke ser behovet for å kommentere ytterligere
- Innspillene fra de ulike bransjene er tatt inn i planen
- Lite engasjement for og tro på kommunale planer

Deltakerne karakteriserer prosessen som grundig, åpen og involverende. Det har vært nyttig å ha et faktagrunnlag som utgangspunkt for prosessen. Det har gitt kunnskap og forståelse for nærings- og befolkningsutvikling. Fra reiselivet har det blitt stilt spørsmål om faktagrunnlaget. Telemarksforskning har besvart spørsmålene, og redegjort for tallgrunnlaget. Telemarksforskning har laget regionale analyser i en årrekke, og er det miljøet i Norge (Norden) som har mest erfaring med denne type analyser. Rådmannen synes koblingene av de ulike trekkene inn i helhetlige modeller er spesielt interessant. Noe også flere av innspillene kommenterer positivt.

I følge Telemarksforskning må det skapes 30 nye arbeidsplasser for å opprettholde dagens befolkningsnivå. I et normalscenario, det vil se nøytral aktivitet, vil befolkningen synke raskt og ende opp i 5.482 innbyggere i 2040. Hvis Trysil opprettholder den gode attraktiviteten som bosted og besøk, vil befolkningen synke, men mye mindre, til 6.245. Opprettholdes attraktivitet for bosted og besøk og det i tillegg skapes attraktivitet for bedrifter viser modellen et innbyggertall på 6.714 i 2040.

Det synes å være enighet om det overordna målet, om å skape 30 nye arbeidsplasser. Rådmannen vil ikke foreslå endringer. Arbeidet med næringsutvikling må skje gjennom et aktivt og godt samspill mellom kommune og næringsliv, der roller og ansvar er avklart og forstått. Det må etableres rutiner for systematisk måling av arbeidsplassutviklingen. Videre må det arbeides for at personene som tiltredes nye arbeidsplasser er bosatt eller bosetter seg i kommunen. Trysil må styrke sin bostedsattraktivitet ved å arbeide for å styrke de faktorene som påvirker bostedsattraktiviteten; nemlig omdømme, areal og bygninger, ameniteter (service og tjenester) og identitet og stedlig kultur.

Flere av innspillene kommenterer behovet for og ønsker om et tettere og mer systematisk samarbeid mellom kommune og næringsliv.

Det ønskes en sterkere satsing på entreprenørskap/ gründere, gjennom aktiv tilrettelegging i skolen, ved å utvikle miljøer/arenaer for gründere og gjennom og aktiv innhenting av eksterne gründere / investorer.

Det pekes på behovet for å legge til rette for flere kompetansearbeidsplasser. Enkelte peker også på behovet for en alternativ organisering enn Destinasjon Trysil for andre næringer enn reiselivet.

Flere peker på betydningen av å sette i gang et strategisk utviklingsprosjekt for å utvikle Trysil sentrum til et handelssentrum.

Formannskapet drøftet høringsuttalelsene i møtet 16.03.15. Spørsmål og kommentarer fra møtet er kort referert i teksten nedenfor:

- Hadde forventninger om flere høringsinnspill. Savner spesielt høringsinnspill fra jord- og skogbruket og industrien.
- Svakhet at ikke scenariene for vekst som ble gjennomgått i samling 3 (24.11.14), ble lagt ved høringsdokumentene
- Savner tiltak knyttet til bio- økonomien
- Er det behov for prioritering av mål og tiltak?
- Fra 2002 til 2013 har det vært en økning i antall sysselsatte i faglig vitenskapelig og teknisk tjenesteyting (arkitekter, byggkonsulenter og andre tekniske konsulenter, forskning, veterinærer o. l.). Er dette noe Trysil kan utvikle og legge ytterligere til rette for?
- Det ble foreslått å ta forslaget, fra Trysil Vask og Rens, om å øke antall eksterne investorer/ entreprenører /etablerer i Trysil, inn i planen.
- Formannskapet ønsker å invitere representanter fra ulike bransjer til formannskapsmøtet 16.04.15 for å tydeliggjøre hva Trysil kommune kan gjøre for å legge til rette for vekst og utvikling.

Planforslaget inneholder 3 innsatsområder; tilrettelegging for eksisterende næringsliv, tilrettelegge for gode arenaer for nyskaping og etablerer og en samspillkultur. Høringsuttalelsene støtter oppunder at veksten i arbeidsplasser skal skje gjennom å sikre og videreutvikle eksisterende bedrifter og etablering av nye bedrifter. Fra flere pekes det på betydningen av å satse på utvikling av arbeidsplasser for folk med høyere utdanning knyttet til kreativitet skal prioriteres.

Det er kommet sterke ønsker om tettere og mer systematisk kontakt mellom kommune og næringsliv, og om etablering av bransjevis møteplasser/nettverk.

Mål, strategier, tiltak og ansvarlige er i planutkastet beskrevet på bakgrunn av innspillene som kom i samlingene og underveis i prosessen. For reiseliv er det gjennom reiselivsstrategien lagt et løp. Der er overordnamål, strategiske hovedområder, tiltak og ansvarlig beskrevet. Dette omtales derfor ikke nærmere i dette dokumentet.

For de mål og tiltak som kommunen er ansvarlig for, bør det etter rådmannens mening gjøres en prioritering.

For å øke bosteds-, besøks- og bedriftsattraktiviteten kreves det langsiktig og systematisk arbeid. Det kan ta år før man ser effekten. Næringsplanprosessen har vært en del av Grensekomiteens Demografiprojekt som nå avsluttes. Grensekomiteen inviterer deltakerkommunene til en oppfølging. Oppfølgingen kan blant annet være å utarbeide en ny næringsanalyse midtveis i planperioden for å sjekke om vi er på rett spor eller om strategier må endres. Rådmannen vil foreslå at Trysil takker ja til en slik oppfølging.

Konklusjon

Målet er å skape 30 nye arbeidsplasser i året. Veksten i arbeidsplasser skal skje gjennom å sikre og videreutvikle eksisterende bedrifter og etablering av nye bedrifter. Tettere og mer systematisk kontakt mellom kommune og næringsliv, og etablering av bransjevise møteplasser/nettverk prioriteres. Blant de mål og tiltak som kommunen er ansvarlig for å sette i gang gjøres følgende prioritering.

Jordbruk.

Det er foreslått 8 mål og 16 tiltak, hvorav Trysil kommune er foreslått ansvarlig for og delansvarlig for 2. Rådmannen vil foreslå følgende prioritering:

Mål	Tiltak
Øke foredling og salg av lokale produkter	Etablere et bedriftsnettverk Få på plass fellesordninger for salg, distribusjon og utvikling
Øke investeringene i det tradisjonelle jordbruket	Videreføre ordningen med landbruksfond Videreføre ordningen med tilskudd til kjøp av mjølkekvoter

Skogbruk.

Her er det foreslått 7 mål og 18 tiltak, hvorav det er foreslått at Trysil kommune er ansvarlig for 6 og medansvarlig for 6 tiltak. Rådmannen vil foreslå følgende prioritering:

Mål	Tiltak
Vedlikeholde og utbedre vegnettet	Fullføre oppgradering av kommunale veger Identifiseres flaskehals og sikre areal til snuplasser Nye serielåser og nøkler til alle skogsbilveier
Sikre dialog mellom kommunen og skognæringa	Opprettholde sekretariatet for kontaktutvalget
Opprettholde det høye investeringsnivået; skogkultur og skogsveger	Aktiv veiledning

Industri.

Det er foreslått 3 mål og 4 tiltak, hvorav Trysil kommune er foreslått ansvarlig for 2 og medansvarlig for ett tiltak. Rådmannen foreslår følgende prioritering:

Mål	Tiltak
Bedre kommunikasjon med og økt kunnskap om industri og produksjonsbedriftene	1-2 besøk pr bedrift pr år
Nettverk for industri og produksjonsbedriftene	Næringskaffe en gang pr kvartal

Entreprenørskap.

Det er foreslått 3 mål og 6 tiltak, hvorav Trysil kommune er foreslått ansvarlig for 4 og medansvarlig for ett. Rådmannen vil foreslå følgende prioritering:

Mål	Tiltak
Flere levedyktige nyetableringer	Etablere et prosjekt med målsetting om å tilrettelegge arena/møteplass for innovasjon og næringsutvikling Etablere lokale fadderordninger Synliggjøre nyetableringer
Utvikle en kultur for entreprenørskap	Heve kompetansen hos lærere Ta i bruk varierte og nye arbeidsmetoder
Øke antall eksterne investorer/entreprenører i Trysil	Delta aktivt på arenaer der næringsfolk møtes